

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

361.1

Hely

Idő

"1925"

Személy

Szerző:

Cím:

Budapest szomorú élete a polgármester, a főorvos, a főkapitány és az árvaszék jelentésében Az Ujság

Forrás:

3n

1925. 3. 7.

(Köt. v. füz.) (Oldal);

308-49250

Székesfővárosi

Budapest szomorú élete a polgármester, a főorvos, a főkapitány, és az árvaszék jelentésében.

Minden tekintetben rosszabbodott a lakosság helyzete. — Növekszik a nyomor. — Már az örülteknek sem jut hely. — Ágyrajárók lettek a rendőrök. — Mi történik az árvák vagyonával? Kiskorúak az erkölestelenség fertőjében.

A főváros közigazgatási bizottsága hétfőn ülést tart, amely alkalommal a polgármester, a tisztifőorvos, a főkapitány, a tanfelügyelő, az adófelügyelő és az árvaszék elnöke részletes jelentést tesz a hatáskörükbe tartozó és a múlt év második felében történt eseményekről. Ezek a jelentések kiterjeszkednek Budapest életének minden megnyilvánulására, s így ezekből élesen domborodik elő a főváros lakosságának minden ügye-baja, szenvedése és panasza.

MINDENT ELÜNTÖTTEK A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BAJOK HULLÁMÁI.

A polgármester jelentése azzal kezdődik, hogy a közigazgatás tevékenysége az elmúlt félévben az ország és a főváros sulgos gazdasági és szociális bajainak enyhítésére irángult. A helyzet az előző félévhez képest nem javult, sőt jöllehet a pénzünk értéke állandósult, lényegesen rosszabbodott. A kereseti lehetőségek csökkentek és a munkanélküliség nagy mértékben fokozódott.

Rámutat a jelentés arra, hogy a munkanélküliség és a keresethiány miatt igen sok az alkalmi árus, akik hatósági jogosítványok nélkül működnek. Káros működésüket bizonyítja az áruhamisítások elszaporodása. Ezután

az építkezésről

emlékezik meg a polgármester a következőkben: — Az építkezési kedv az elmúlt félévben már alábbhagyott. Az épületek jókarba helyezése

nagyon lassan halad előre. Nagyon sok a rozoga, egészségtelen lakás. A lakáshivatal nem képes elhelyezni a hatóság által kiírtendő helyiségekből a lakókat s így a veszély ezen a téren is egyre növekszik.

A közlemezés

tekintetében súlyosbodott a lakosság helyzete a kenyérmagvak nagymértékű megdrágulásával. Ezek a körülmények érthetővé teszik a fogyasztó közönségnek a túl magas védővámokkal szemben való elégedetlenségét. A magas védővámok ugyanis lehetetlenné teszik, hogy a közönség olcsóbb élelmicikkek behozatalával enyhítsen súlyos helyzetén. A közlemezés szempontjából hátrányosnak tartja a polgármester a fővárosra a sütőipar éjjeli üzemének betiltását. Ez a tilalom a községi kenyérgyár teljesítőképességét 45 százalékkal csökkentette, a nagyobb szénfogyasztás az üzemet megdrágította és végül oly helyzet következett be, hogy a munkások egy részét el kellett bocsátani. Hátrányos a kereskedelmi minisztériumnak az a rendelkezése is, amely szerint az esti 9 óráig gyártott kenyeret másnap csak reggel 7 óra után szabad kifuvározni, ami lehetetlenné teszi, hogy a kora reggeli órákban vásárló közönség olcsó községi kenyeret vásárolhasson.

A szegényügyi igazgatás

téren az állapotok súlyosbodtak. A kedvezőtlen gazdasági viszonyok következtében a nyomor mindinkább növekszik. A munkanélküliek száma állandóan szaporodik és a kedvezőtlen életviszo-

nyok folytán gazdaságilag elgyengült lakosság sorából nagyszámmal szedi áldozatait a tüdővész. A nyomor enyhítésére megindított akció folyamatban van. Itt megemlékezik a polgármester az árvaházi gyermekek nyaraltatásáról, valamint az étkeztetési és tejakcióról, majd a közigazgatási gépezet működésére áttérve a következőket jelenti ki:

— A székesfőváros közigazgatása a személyzet további csökkentését nem bírja el. A közigazgatás feladatainak növekedése folytán a helyzet állandóan rosszabbodik, úgyhogy a személyzeti létszám további csökkenése esetén a feladatok egrészének ellátása lehetetlenné válnék.

NEM TUDJÁK ELHELYEZNI AZ ÓRULTEKET.

A tisztifőorvos jelentése szerint a főváros közegészségi állapota a múlt év második felében ktelegítő volt. A születések száma 7866, vagyis 1000 lakosra 16.05 ujszülött jutott. A halandóság azonban nagyobb volt a születésnél, mert a halálesetek száma 7805, azaz 1000 lakosra 16.4. A jelentősebb fertőző megbetegedések statisztikája a múlt évről a következő:

kiütéses tifusz	39
hastifusz	730
skarlát	2196
difteria	497

A főváros négy tüdőbeteggondozó intézetében a múlt év folyamán 7979 új és 124.151 régi beteg jelentkezett vizsgálatra. A jelentésben a tisztifő-

orvos ismételtén felhívja a közigazgatási bizottság figyelmét arra, hogy az ön- és közveszélyes elmebetegek elhelyezése a legnagyobb nehézségekbe ütközik és állandóan több olyan nyugtalan elmebeteg van magánlakásokban, akiket a kerületi tisztiorvosok minden utánjárásuk mellett is képtelenek elmeógyintézetben elhelyezni.

EMELKEDTEK AZ INTELLEKTUÁLIS BŰNCSELEKMÉNYEK.

A főkapitány jelentése mindenekelőtt fel-említi, hogy az ügyforgalom szaporodik, amivel szemben az őrszemélyzet létszáma még mindig nem teljes. A rendszeresített 4200 rendőri állás helyett csak 3900 van betöltve. A nehéz megélhetési viszonyokon kívül a legfőbb oka a létszámhiánynak az őrszemélyzet hihetetlen lakásvizsogaira vezethető vissza. A nős és családos ujoncrendőrök jelentékeny része ugyanis kénytelen állásától megválni, mert megfelelő lakáshoz hozzájutni nem tud.

Több száz főre rug azoknak a nős és családos rendőröknek a száma, akiknek *rendes lakásuk nincsen* és így kénytelenek családtagjaiktól külön élni s a kettős háztartás költségeit viselni, vagy pedig *mint ágyrajárok, esetleg albérlők családjukkal együtt sokszor erkölcsi szempontból nagyon is kifogásolható helyiségekben és környezetben kénytelenek meghuzódni.* Lakáshoz juttatásuk érdekében erőteljes akció indult, azonban nem sok eredménnyel. Éppen a lakáshiánynak tulajdonítható, hogy a *tüdőbeteg rendőrök száma a múlt félévben háromszázra szaporodott.*

A főkapitányi jelentés kiemeli, hogy *legfőként az intellektuális bűncselekmények száma emelkedett* s ez erősen igénybevette a bűnügyi osztály erejét. A rendőrség gyermekbírósa *2407 kihágási ügyet* tárgyalt le, s dicséretreméltó patronagetevékenységet fejtett ki. *Az utcai rendészet terén az elmúlt félévben általános javulás mutatkozott,* s ugyanez tapasztalható a köztisztaság terén is. A rendőrség különben is a közterületeken *szigorúan ellenőrizte a köztisztasági szabályok betartását* és ily irányu kihágások miatt 5093 feljelentést adott be.

A közlekedés terén határozott javulást tapasztal a főkapitány. Az utlevélosztály működésével kapcsolatban pedig megjegyzi, hogy az elmúlt félévben európai utazásra 73.315, tengerentúlra 262 utlevelet állítottak ki és 68.356 utlevelet hosszabbítottak meg, úgy hogy közel 150.000 utlevél fordult meg.

A TANFELÜGYELŐ AZ ERKÖLCSRONTÓ FILMEK ELLEN.

A *kir. tanfelügyelő* jelentése szerint az oktatás nagy hátrányára van, hogy *egynehány iskola még ma is redukált óraszámúval, váltakozó tanítás mellett kénytelen működni.* Sok iskola épületét még ma is *menekültek tartják lefoglalva,* ami miatt nemcsak az iskolák, hanem a növendékek is nagy kárt szenvednek. Felette sürgős és kívánatos volna *erélyes kormányintézkedéssel visszaadni eredeti rendeltetésüknek az említett iskolákat.*

A jelentés megemlékezik az iparostanonc-iskolákkal kapcsolatban megalakult *Levente egyesületek működéséről.*

Erdekes megállapítása a tanfelügyelőnek, hogy azt a rendelkezést, amely a 16 éven aluli ifjúságot egyes filmek megtekintésétől eltiltja, *nem hajtják végre kellő szigorral* és az ifjúság *nagy számmal jár nem nekik való, számukra nem engedélyezett darabokhoz is.* A tanfelügyelő e kihágást „kegyetlen szigorral” kívánja megtorlítani, egyben pedig helyénvalónak találta, hogy a korhatárt 18 évre emeljék fel, ami, mint *Az Újság* megírta, április 1-én meg is történik. A továbbiakban *kifogásolja, hogy a mozik nem tartanak ifjúsági előadásokat* és oly szerv létesítését ajánlja, amely szigorú bírálattal *kiválasztaná a kifogástalan ifjúsági filmeket, ilyenekeket iratni és előállítani.* E szerv, ugymond, a filmgyáraknak is nagy hasznot hajtana, mert sok értékes és már műsorról lekerült filmet esetleg kisebb változtatásokkal újból forgalomba hozhatnának. Ezenkívül a filmirokat is foglalkoztatni lehetne.

Végül megemlíti a jelentés, hogy 1924 második felében *három új fegyelmi eljárás* indult és tizenegy fegyelmi ügy van folyamatban. A komün utáni fegyelmi ügyek közül négy polgári és tizenegy elemi iskolai tanerő ügyében *ujrafelvételt* rendeltek el. Három polgári iskolai tanerő fegyelmi je ezek közül még nincsen befejezve, a többi elintézték.

Az *adófelügyelő* megállapítja, hogy az adófizetés eredménye az előző évhez képest az egész főváros területén kedvező.

NEM ADJÁK KI TÖBBÉ KOSZTKAMATRA AZ ÁRVÁK VAGYONÁT.

Valamennyi jelentés közül talán a *legérdekesebb az árvaszék beszámolója,* amely a kiskoru árvák és gondnokoltak sorsát tárja elénk. Már az ügyforgalmi statisztika is élénk bizonyítéka annak, hogy mily sok ügyes-bajos dolguk van az árváknak és gyámjaiknak. Közel *százezer darab akta* fordult meg múlt évben az árvaszék kezén, ami ötezerrel több, mint az előző évben.

Fontos a jelentésnek az a része, amely a *gyámpénzek kezeléséről* ad számot. Az árvavagyon értékcsökkenése ügyében a múlt év folyamán sem törvényhozási, sem kormány-

intézkedés nem történvén, *az árvaszék feladata csupán a meglévő vagyon megfelelő gyümölcösztetésére és a további értékvesztések elhárítására szorítkozhatott.* A záloglevelek szelvényeinek beváltását esetleges valorizációs törvényhozási intézkedés reményében *felüggesztették,* az életbiztosítási kötvények hivatalból való beváltását mellőzték. Az árváknak takarékbetétekben elhelyezett vagyona 1923 októberétől 1924 novemberéig *hetenkint kamatozott,* vagyis kösztkamatot hozott. Ekkor azonban a belügyminiszter rendeletére *megszűntették* az árvavagyon kosztkamatra való kihelyezését, úgyhogy 1924. végén e betétek már *16—18%-os évi kamat* mellett voltak kihelyezve.

A gyámpénztár 8 milliárd 818 milliónyi bevételével szemben 6 milliárd 014 millió volt a kiadás. A gyámpénztárban kezelt vagyon az 1924. év végén a következő volt:

készpénzben	2,315.000.000 korona
értékpapír és ékszerek	1,475.000.000 korona
összesen:	3,790.000.000 korona

Az értékpapírok és ékszerek csak *névértékben,* illetve nagyrészt *békebeli értékben* vannak feltüntetve és ezek mult évvégi árfolyamszerinti értéke *400 milliárdnak felel meg.* A készpénzvagyonból *18 millió jelzálogkölcsonökben,* *78 millió pupilláris értékpapírokban,* *2 milliárd 030 millió takarékpénztári betéti könyvekben fekszik.* A készpénzvagyon után a gyámoltaknak és gondnokoltaknak 1924. első felében *57,4%,* a második félévben pedig, miután a kosztkamat megszűnt, *9,5% kamatot fizetett az árvaszék.*

A jelentés ezután megemlékezik a *gyermekvédelmi osztály működéséről,* valamint a hadiárva és a házasságon kívül született gyermekek védelméről. A statisztika szerint 1924-ben *3052 gyermek született házasságon kívül,* 539 gyermek meghalt még a születése évében (jórészüik *1—3 hónapos korban*) és 442 árván maradt gyermek *örökbe fogadása* ügyében indult meg eljárás. Az árvaszék az erkölcsi romlásnak kitett és züllésnek indult kiskoruak megvédése érdekében hathatósan működött közre és *183 ilyen gyermeket és kiskorut helyezett el különböző intézetekben.*

A legszomorubb a jelentésnek az a része, amely az erkölcsi fertőbe jutott kiskoruakról számol be. *Nyolcvankilenc ilyen kiskoru leány* tért le az erkölcs útjáról. Legfájdalmasabb pedig az, hogy *közülüik hatvanan máris gyógyíthatatlan betegség csiráit hordják magukban.* Az árvaszék a Leánykereskedés Előni Egyesület közbelépését vette igénybe érdekében, de az egyesület kijelentése szerint *az erkölcsi sülyedésnek erre a fokára jutott kiskoruak már csak a legrikkább esetben vezethetők vissza a tisztességes élet útjára.*